

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

ÇANAKKALE İLİ ÇOCUK YUVALARI VE YETİŞTİRME YURTLARI
İNCELEME RAPORU

I-BASLANGIC

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 23. dönem 4. yasama yılı, 14 Ocak 2010 tarihli 35. toplantısında, *Çocuk Yetiştirme Yurtlarında, Çocuk Yuvalarında ve Çocuk ve Gençlik Merkezlerinde* incelemelerde bulunmak amacıyla, AK Parti İstanbul Milletvekili Mustafa ATAŞ, AK Parti Kırklareli Milletvekili A. Gökhan SARIÇAM, AK Parti Denizli Milletvekili Mithat EKİCİ, CHP Denizli Milletvekili Ali Rıza ERTEMÜR, MHP İzmir Milletvekili Şenol BAL ve DSP İstanbul Milletvekili A. Jale AĞIRBAŞ'tan oluşan bir alt komisyon kurulmasını kararlaştırmıştır.¹

Alt Komisyon, 26 Ocak 2010 tarihli ilk toplantısında İstanbul Milletvekili Mustafa ATAŞ'ın komisyon başkanı olmasına karar vermiştir. 11 Şubat 2010 tarihinde çalışma programının belirlenmesi amacıyla toplanan Komisyon, sırasıyla Tekirdağ, Çanakkale ve Mersin illerinde incelemede bulunma kararı almıştır. 24 Şubat 2010 tarihinde, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) Genel Müdürü Dr. İsmail BARIŞ'tan SHÇEK kuruluşları hakkında bilgi alan Komisyon ilk ziyaretini 11 Mart 2010 tarihinde Tekirdağ iline gerçekleştirmiştir. Komisyon, söz konusu ziyareti müteakiben, 12 Mart 2010 tarihinde Çanakkale ilinde incelemelerde bulunmuş, bu kapsamda il merkezinde bulunan Mustafa Demircioğlu Kız Yetiştirme Yurdu ile Hüseyin Özcan Çocuk Yuvası'nı ziyaret etmiştir.

Komisyonla Mülkiye Başmüfettişi Mehmet FİRİK ile Komisyon Uzmanı Zeynep DURAN eşlik etmiştir.

II. BAŞVURUCU

TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, söz konusu kuruluşlarla ilgili herhangi bir başvuru olmaksızın re'sen bu konuda çalışma kararı almıştır.

¹ İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu, 11 Mart 2010 tarihli 36. toplantısında, söz konusu alt komisyonunun çalışma alanını Milli Eğitim Bakanlığı Yatılı İlköğretim Bölge Okullarını da kapsayacak şekilde genişletmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

III. İNCELEMENİN AMACI

Alt Komisyon; yurt çapında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumuna (SHÇEK) bağlı çocuk yuvaları, çocuk yetiştirme yurtları ve çocuk ve gençlik merkezlerini ziyaret etmek, bu kuruluşların fiziksel şartları ve personel durumları başta olmak üzere yaşam koşullarını incelemek, uygulamaların mevzuata uygunluğunu kontrol etmek, kuruluşlarda bulunan çocuk ve gençlerle görüşerek olası şikayetlerini dinlemek, özellikle kayıp çocuklar başta olmak üzere SHÇEK'e bağlı kurumlardan izinsiz ayrılanlarla ilgili olarak kurumlar arasındaki koordinasyonun nasıl sağlandığını araştırmak, kuruluş personelinde çocuk haklarına ve kurumda bulunan çocukların gelişimine yönelik uygun hareket etme konusunda duyarlılık oluşmasına katkı sağlamak, olası sorunları tespit etmek ve iyileştirici çalışmaların gerçekleşmesi için alınacak tedbirleri belirlemek amacıyla kurulmuştur.

IV. İNCELEMEDE UYGULANAN YÖNTEM

Komisyon oluşturmuş olduğu Alt Komisyon marifetiyle, inceleme konusu olayların incelenmesinde;

- a) Valilik, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü ve İl Jandarma Komutanlığı'ndan inceleme amacına yönelik bilgi almak,
 - b) Kuruluşların fiziki ve yaşam koşullarına ilişkin gözlem yapmak üzere yerinde inceleme yapmak,
 - c) Kuruluşlarda yaşayan çocuk ve gençlerle, ilgili personelin bulunmadığı ortamda görüşmelerde bulunmak,
- yöntemini uygulamıştır.

V. İLGİLİ MEVZUAT

3686 sayılı İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Kanunu

2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu

5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu

Çocuk Suçları ile Mücadele Yönetmeliği

Emniyet Genel Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü/Büro Amirliği Kuruluş, Görev Ve Çalışma Yönetmeliği

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

VI. İNCELEMELER

Alt Komisyonumuz, Çanakkale iline yaptığı ziyarette ilk olarak, beraberinde İl Emniyet Müdürü Sayın Ali Ekber BEKTAŞ ile İl Jandarma Komutanı Kıdemli Albay Metin YERLİKAYA'nın da hazır bulunduğu Valilik makam odasında Sayın Vali Abdülkadir ATALIK ile görüşmüştür. Ardından valilik binasında, İl Sosyal Hizmetler Müdürü Sayın Doğan HÖKE, İl Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürü Sayın Güngör EREN ve İl Jandarma Komutanlığı Asayiş Şube Müdürü Yarbay Şemsettin ÇETİN'den inceleme amacına yönelik ön bilgi almıştır.

1. İl Sosyal Hizmetler Müdürü Sayın Doğan HÖKE'nin Komisyonumuza vermiş olduğu bilgilere göre;

- Çanakkale ilinde SHÇEK'e bağlı kuruluşlar; Hüseyin Özcan Çocuk Yuvası, Mustafa Demircioğlu Kız Yetiştirme Yurdu, Küçükkuyu Hamiyet-Feridun Sözen Sevgi Evleri Çocuk Yuvası ve Huzurevi, Biga Erkek Yetiştirme Yurdu, Yaşlı Hizmet Merkezi ile Toplum Merkezlerinden oluşmaktadır.

- Bu kuruluşlarda çocuklarla ilgili olarak verilen hizmetler; korunmaya muhtaç çocukların tespit edilerek korunma kararlarının alınması, ailelerinin yanında kalması uygun görülen çocukların ayni-nakdi yardımlarla desteklenmesi, işe yerleştirilmeleri ve meslek edindirme kurslarına katılımları, evlat edinme hizmetleri ve koruyucu aile çalışmalarından meydana gelmektedir.

- Geçmiş yıllara ilişkin veriler değerlendirildiğinde çocukların korunma altına alınmalarına yönelik müracaat ve korunma altına alınan çocuk sayısında artış olduğu gözlenmektedir. 2006 yılında **59** çocuk için müracaatta bulunulmuş ve **39** çocuk korunma altına alınmıştır. 2007 yılında müracaatta bulunan **82** çocuktan **34**'ü korunma altına alınmıştır. 2008 yılında korunma altına alınması istenen **72** çocuğun **27**'si, 2009 yılında ise **97** çocuğun **50**'si korunma altına alınmıştır. 2010 yılının ilk iki ayında korunma altına alınması talep edilen **11** çocuğun **8**'i korunma altına alınmış, **2**'si reddedilmiş ve **1**'i sıraya alınmıştır.

- 2009 yılı itibariyle evlat edinme müracaatları koruyucu aile müracaatlarına oranla daha fazladır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

• Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, İl Emniyet Müdürlüğü ve Belediye Başkanlığı temsilcileri ile oluşturulan “Sokakta Çalışan Çocukların Tespit Komisyonu”na yapılan alan çalışmalarına göre 2009 yılında sokakta yaşayan ya da çalışan çocuk tespit edilmemiştir.

• İlegal yollardan ülkemize girerek başka ülkelere gitmeye çalışırken kolluk kuvvetlerince yakalanan ve “refakatsiz sığınmacı çocuk” statüsü alan çocuklar, 18 yaşından büyük mültecilerle birlikte mültecilere yönelik kurumda kalmalarının gelişimlerini olumsuz etkileyebileceği gerekçesiyle İl Emniyet Müdürlüğü’nün talebi üzerine Sosyal Hizmetler Kurumuna bağlı kuruluşlarda barındırılmaktadır. Ancak bu çocuklar genellikle kuruluştan izinsiz olarak ayrılmaktadır. Çocukların bu kuruluşları genellikle kaçmak için bir vasıta olarak kullandıkları söylenebilir.

• *Mustafa Demircioğlu Kız Yetiştirme Yurdu*, 1993 tarihinde hizmete açılmış olup 80 kişi kapasitelidir. Kuruluştaki kayıtlı toplam 84 çocuğun 52’si fiilen kuruluştaki kalmakta, 16’sı aynı nakdi yardım ile aile yanında desteklenmekte, 1’i koruyucu aile yanında kalmakta, 6’sı kuruluştan izinsiz ayrılan çocuk statüsünde ve 9’u çeşitli nedenlerle (üniversite öğrencisi olması dolayısıyla YURTKUR’a bağlı yurtlarda kalma gibi) kuruluş dışında kalmaktadır.²

• Kuruluştaki özel hizmet alımı yoluyla 9 kişi çalıştırılmakta, 50 çocuk için yemek alımı yapılmaktadır.

• Kuruluştaki, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu uyarınca haklarında tedbir kararı verilen suç mağduru ya da suça sürüklenmiş çocuklar ile 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu uyarınca korunmaya muhtaç çocuklar aynı ortamda barınmaktadır.

• Kuruluştaki bulunan kız çocuklarına, sportif ve kültürel faaliyette bulunmalarına yönelik imkanlar sunulmakta, bu kapsamda yüzme, badminton, gitar kursları ve halk oyunları çalışmaları devam etmektedir.

• Çocuklar, kuruluş bünyesinde bulunan uygulama mutfağında salı ve perşembe günleri yemek yapabilme imkânına sahiptir.

• Gönüllü katılım hizmetleri geliştirilmiş olup, çeşitli bölümlerden üniversite öğrencileri çocukların derslerine yardımcı olmaktadır.

² Çanakkale ilindeki kuruluşlarda bulunan çocukların korunma altına alınma nedenleri için bkz. EK I.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

- Korunma ve bakım altında bulunmaktayken kuruluştan izinsiz ayrılan 6 kız çocuğundan 5'i, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'na göre haklarında tedbir kararı verilen suça sürüklenmiş veya suç mağduru çocuklardır. Söz konusu çocuklar hakkında emniyet birimlerine gerekli bildirimlerde bulunulmuş ancak çocukların nerede olduklarına dair herhangi bir bilgi edinilememiştir.

- *Hüseyin Özcan Çocuk Yuvası* binası İller Bankası tarafından kullanılmakta iken anılan kurumdan satın alınarak 19/09/2005 tarihinde hizmete açılmıştır. Kuruluş **60** kişi kapasitelidir. Kuruluştaki kayıtlı toplam çocuk sayısı **56** olup, bu çocuklardan **50**'si kuruluştaki fiilen kalmakta, **2**'si ayni nakdi yardım ile aile yanında desteklenmekte, **4**'ü ise koruyucu aile yanında kalmaktadır.

- Kuruluştaki, özel hizmet alımı yoluyla 19 kişi çalışmakta olup 60 çocuk için yemek alımı yapılmaktadır.

- Kuruluştaki bulunan çocukların faydalanabileceği çeşitli sosyal, kültürel, sanatsal ve sportif çalışmalar sürdürülmekte, bu kapsamda resim, izcilik, halk oyunları, badminton, jimnastik gibi etkinlikler gerçekleştirilmektedir.

- 19 üniversite öğrencisi etüt çalışmalarında, 1 öğretmen ve 1 öğretim görevlisi ile 1 serbest meslek sahibi ise gönüllü aile-misafir çocuk uygulaması kapsamında gönüllü olarak çocuklara yardımcı olmaktadır.

- *Eceabat Yaz Okulu (M. Demircioğlu KYY Ek Bina)*, İkinci Dünya Savaşında askeri hastane olarak kullanılan binanın onarılması ile 1 Kasım 1959 tarihinde hizmete girmiştir.

- Kuruluş, 2005 yılına kadar erkek yetiştirme yurdu olarak hizmetine devam etmiş olup, 21/06/2005 tarihinde çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında korunma altında alınan çocukların Çanakkale ili ve çevresindeki tarihi ve kültürel mekanları gezmelerini sağlamak amacıyla kuruluşun yaz aylarında “yaz okulu” olarak faaliyet göstermesi uygun görülmüştür. Bu amaçla, kuruluştaki bakımı sağlanan 44 çocuk 18/08/2005 tarihinde Biga Yetiştirme Yurduna nakledilmiştir.

- 2009 yaz tatili döneminde (temmuz ayından sonra) diğer illerden 461 çocuk yaz okulundan faydalandırılmıştır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

• *Biga Erkek Yetiştirme Yurdu*, Himaye-i Etfal Cemiyetinin Biga Şubesi olarak 1922 yılında hizmete girmiş olup 42 kişi kapasitelidir.

• Kuruluştaki kayıtlı çocuk sayısı 77, fiilen kalan çocuk sayısı 42, aynı nakdi yardım desteği ile aile yanında kalan çocuk sayısı 17, yatılı okulda kalan çocuk sayısı 1, kuruluştan izinsiz ayrılan çocuk sayısı 4 ve diğer nedenlerle kurum dışında kalan çocuk sayısı 13'tür.

• Kuruluştaki özel hizmet alımı yoluyla 6 kişi çalıştırılmakta, 36 çocuğa yemek alımı yapılmaktadır.

• Çocukların ilde ve il dışında çeşitli gezilere, konser, tiyatro ve sinema gösterilerine katılımı sağlanmıştır. Kuruluştaki bulunan 10 çocuk ilçede bulunan amatör futbol kulüplerinde lisanslı olarak futbol oynamaktadır. 4 çocuk ise lisanslı satranç oyuncusu olup kulüpler bazında ve ferdi gerçekleştirilen müsabakalara katılmaktadır.

• Kuruluş çalışmalarına gönüllü olarak katkı sağlayan kimse bulunmamakta, çalışmalar kurum personelinin imkanları dahilinde sürdürülmeye çalışılmaktadır.

• Kuruluştan izinsiz ayrılan 4 çocuktan 1'inin köydeki dedesinin yanında bulunduğu tespit edilmiş olup gerekli çalışmalar devam ettirilmektedir. Suça sürüklenmiş olan 2 çocuğun nerede olduğu bilinmemekte, "refakatsiz sığınmacı çocuk" statüsünde olan diğer çocuktan ise kuruluştan ayrıldıktan sonra haber alınamamıştır.

• *Küçükkuyu Hamiyet-Feridun Sözen Sevgi Evleri Çocuk Yuvası Ve Huzurevi Müdürlüğü*, 0-12 yaş grubu çocukların barınıp yaşamlarını sürdürebileceği 75 kapasiteli 5 adet "sevgi evleri" ile 40 kapasiteli huzurevinden oluşmaktadır. Mevcut imkanlarla faaliyete geçen huzurevinde şu anda 2 yaşlıya bakılmaktadır.

• Kuruluştaki kayıtlı toplam çocuk sayısı 92 olup bu çocukların 79'u kuruluştaki fiilen barınmakta, 1'i aynı nakdi yardım ile aile yanında kalmakta, 2'si koruyucu aile yanında kalmaktadır. 10 çocuk ise evlat edinilmiştir.

• Kuruluştaki 100 çocuk için yemek alımı yapılmakta, özel hizmet alımı yoluyla 42 kişi çalıştırılmaktadır. Ayrıca kuruluş bütçesinden ve İl Özel İdaresi bütçesinden taşıt kiralama yoluyla öğrenci servisi hizmeti verilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

• Kuruluştaki doğum günü etkinliği, piknik, sinema, yaz tatili kampları gibi çeşitli etkinlikler gerçekleştirilmektedir. Ayrıca 2009 yılında, Halk Eğitim Merkezi Müdürlüğü ile işbirliği ile ilköğretim grubu çocuklarına bilgisayar kursu uygulanmıştır.

• Kuruluştaki korunma ve bakım altında bulunan çocuklardan aileleri tarafından sık aranmayan, ilgilenilmeyen veya aileleri il dışında olan çocuklar hafta sonu, resmi ya da dini bayramlarda ve yaz tatillerinde gönüllü aileler yanına yatılı olarak verilebilmektedir. Böylece çocukların aile özlemi giderilmekte ve çocuğun psiko-sosyal gelişimi de olumlu yönde etkilenmektedir.

• Gönüllü aile olmak isteyenler kuruluş idaresine müracaat ettikten sonra başvuru sahipleriyle kuruluş sosyal servisinde ve ardından kendi ikamet adreslerinde görüşülmektedir. Bu görüşmeler neticesinde aile hakkında hazırlanan Sosyal İnceleme Raporunu takiben çocuk, aile yanına izinli olarak verilmektedir. Hâlihazırda, kuruluştaki korunma ve bakım altında bulunan çocuklardan 7'si bu hizmetten faydalanmaktadır.

• Kuruluşlarda korunma altında bulunan çocuklara ev ortamı sağlanabilmesi amacıyla kuruluşlarda gerekli fiziksel düzenlemeler yapılmakta, toplu bakım hizmetinin olumsuz etkileri en aza indirilmeye çalışılmaktadır. Bunun yanında her kuruluşun bakımını sağladığı çocukların yaş ve cinsiyet durumuna göre özel olarak hazırlanmış “günlük yaşam programları” ile çocukların gündelik yaşamlarını belirli bir plan ve program dahilinde sürdürmeleri sağlanmaktadır.

• Kuruluşlarda korunma altında bulunan ve eğitimlerine devam eden çocuklar, sabah saat 7:00'de uyandırıldıktan sonra kahvaltılarını yapmakta ve saat 8:00'de kuruluş servisine okullarına bırakılmaktadırlar. Öğle tatilinde yine servisle okuldan alınan çocuklar, kuruluştaki öğle yemeklerini yedikten sonra saat 13:00'de okullarına bırakılmakta, okullara göre farklılık göstermekle birlikte 15:00-16:00 saatleri arasında okuldan çıkarak servisle kuruluşa dönmektedirler.

• Kuruluşa döndükten sonra ikinci kahvaltılarını gerçekleştiren çocuklar, akşam yemeğine kadar ilk etütlerini gerçekleştirmektedir. 17:00-18:00 saatleri arasındaki akşam yemeğinden sonra ikinci kez etüt çalışması gerçekleştiren çocuklar, etüt saatinin bitiminden yatma saatine kadar olan boş zamanlarında dinlenmektedir. Çocuk yuvalarındaki yatma saati 20:30, yetiştirme yurtlarındaki yatma saati ise 21:00'dir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

- Hafta sonları ve tatil günlerinde çocukların önceden belirlenen sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmaları sağlanmakta, yetiştirme yurdunda bulunan çocukların kendi başlarına, çocuk yuvalarında bulunan çocukların ise grup sorumlularının nezaretinde çarşı izni kullanmaları sağlanmaktadır. Yetiştirme yurtlarında bulunan ancak herhangi bir eğitim kurumuna devam etmeyen çocukların mesleki bilgi ve beceri edinmelerine yönelik mesleki eğitim almaları, becerilerine uygun işyerlerinde çalışmaları, işyerinde çalışamayacak durumda olanların ise kuruluş içerisinde becerilerine uygun sorumluluklar alarak çalışmaları ve ayrıca sosyal ve kültürel faaliyetlere katılmaları sağlanmaktadır.

- Kuruluşlarda korunma altında bulunan ancak özür durumları nedeniyle ilköğretim ya da ortaöğretime devam edemeyen çocuk ve gençlerin özür durumlarına uygun Özel Eğitim Kurumlarına devam etmeleri sağlanmaktadır.

- 18 yaşını tamamlayan ve Çanakkale ilinde ikamet eden çocuklar kuruluşlardan ayrıldıktan sonra da takipleri yapılmakta, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı aracılığıyla bu çocukların bakım ve ev kiralari giderleri karşılanmaktadır.

- Kuruluşların fiziki dezavantajlarının ortadan kaldırılarak ev ortamının yaratılmasına yönelik mevcut kuruluşların “sevgi evleri” ve “çocuk evleri” sistemine geçirilmeleri hedeflenmektedir. Bununla birlikte, çocuk evleri projesi için kiralık ev bulma sıkıntısı yaşanmakta olup amaca uygun büyüklükte daire bulmak zor olduğu kadar vatandaşların evlerini bu amaçla kiralamaktan imtina etmeleri de bu projenin hayata geçirilmesini zorlaştırmaktadır.

- Korunma altına alınan çocuklar için kurum bakımının son çare olması politikası kapsamında, koruyucu aile hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik kamuoyunda farkındalık oluşturacak tanıtım kampanyalarının ve eğitim çalışmalarının hızlandırılması hedeflenmektedir. Bu hizmetten faydalanan çocukların takibi en az 3 ayda bir yetkili personel tarafından yapılmaktadır.

- Genel olarak, kuruluşlara ayrılan ödenekler yeterli olmakla birlikte taşınmaz yardımları da kabul edilmektedir. Ayrıca personel sıkıntısı devam etmektedir.

- Çocukların kuruluşlardan izinsiz olarak ayrılmaları durumunda, vakit geçirmeksizin İl ve İlçe Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüklerine sözlü ve yazılı

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

olarak bilgi verilerek “Kayıp Şahıslar Projesi” dahilinde çocukların yurdun her yanında Emniyet ve Jandarma ekiplerince aranmaları sağlanmaktadır.

- Kuruluş Müdürlüğünce kaçak bildiriminde bulunulduktan sonra söz konusu çocukların gidebilecekleri adresler kuruluş görevlilerince ziyaret edilerek çocukların bu adreslerde bulunup bulunmadığı tespit edilmeye çalışılmaktadır. Bu adreslerde bulunmaları halinde çocukların kuruluşa döndürülmelerine ya da “Eve Dönüş Projesi” kapsamında aynı nakdi yardım hizmetleriyle aile yanında bakımlarının sağlanmasına yönelik çalışmalar başlatılmaktadır.

- Emniyet Müdürlüğü ve Jandarma Komutanlığı tarafından kayıp çocuklara ilişkin verilerin işlenmekte olduğu sisteme, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü ya da bağlı kuruluşlarının da veri aktarımında bulunabilmesi amacıyla sistemin ortak kullanıma açılması, zaman kaybının asgari seviyeye indirilmesi bakımından faydalı olabilir.

- Özellikle il dışından gelen suça sürüklenen çocukların adreslerinin tespitinde sıkıntılar yaşanmaktadır. Ayrıca kuruluştan izinsiz olarak ayrıldığı kendi İl Emniyet Müdürlüğü’ne bildirilen bir çocuğun başka bir ilde bulunması halinde, çocuğun kaydı, bulunduğu İl Emniyet Müdürlüğü tarafından sistemden silinmektedir. Ancak bu durumdan kaçak bildiriminde bulunan kuruluşun haberdar olmaması nedeniyle kurumlar arası verilerde zaman zaman farklılıkların olabildiği bilinmektedir. Söz konusu sistemin ortak kullanıma açılmasının, bahsedilen problemlerin çözümlenmesi açısından da yararlı olacağı düşünülmektedir.

- Hakkında tedbir kararı verilen suça sürüklenen ya da suç mağduru çocuklara ilişkin Emniyet Müdürlüğü ya da Cumhuriyet Savcılıklarınca alınan ifade örneklerinin kuruma gönderilmesinin, İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü’nde ya da kuruluşlarda görevli sosyal hizmet uzmanı ve psikologların çocukla yaptıkları görüşmeleri kolaylaştırıcı bir rol üstleneceği düşünülmektedir. Çoğunlukla bilgi alınabilmekle birlikte bazen soruşturmanın gizli olduğu gerekçesiyle çocuğa ilişkin yapılan iş ve işlemler konusunda bilgi verilmek istenmemekte, bu nedenle meslek elemanları tarafından gerçekleştirilen görüşmelerde alınan bilgiler çocuğun paylaşmak istediği bilgilerle sınırlı kalmaktadır. İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilen işlemlerin de meslek elemanlarınca gizlilik prensibine göre yapıldığı dikkate alındığında, Emniyet ya da Savcılık aşamasında çocuğun vermiş

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

olduğu ifadeler ve diğer belgelerin bu kurum tarafından bilinmesinde de herhangi bir sakınca olmadığı düşünülmektedir.

- Haklarında tedbir kararı verilen suça sürüklenen çocukların, il içinde bu tür çocuklara yönelik özel bir kurum olmaması nedeniyle diğer çocuklarla birlikte çocuk yuvaları ya da yetiştirme yurtlarında barındırılmaları olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Bu çocuklara yönelik hizmet vermek üzere oluşturulan “Koruma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezleri” ile “Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezleri”nin yaygınlaştırılmasının, özellikle de üniversitelerin Çocuk Psikiyatri Kliniği bulunan illerde, içinde bulunulan bölgeye hizmet verecek şekilde yapılanmaya gidilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Ayrıca suça sürüklenen çocukların bu merkezlere tertip ya da nakilleri gerçekleştirilinceye kadar geçici bir süre bakımlarının sağlanabileceği nitelikte misafirhaneler oluşturularak güvenliğinin Emniyet Müdürlüğü tarafından, bakım hizmetlerinin de İl Sosyal Hizmetler Müdürlüğü tarafından sağlanmasının da yerinde olacağı düşünülmektedir.

2. İl Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürü Sayın Güngör EREN’in Komisyonumuza vermiş olduğu bilgilere göre;

- Çocuk Şube Müdürlüğü Çanakkale ilinde 15 Nisan 2002 tarihinde İdari Büro Amirliği, Sosyal Hizmetler Büro Amirliği, Adli İşlemler Büro Amirliği, Kayıp Çocuklar Büro Amirliği ve Suç Önleme Büro Amirliği olmak üzere toplam 5 Büro Amirliği olarak kuruluşunu tamamlamış ve faaliyete geçmiştir.

- Şubenin kuruluş amacı; hakkında koruma, ıslah ve/veya tedavi tedbiri alınan, evden veya kurumdan kaçan, bulunan, mülteci, refakatsiz, sokakta yaşayan, sokakta çalıştırılan, oturduğu yeri haber vermekten aciz ve kimliği tespit edilemeyen çocuklara yönelik olarak gerekli hizmetleri ve kanunlarca verilen görevleri yerine getirmektir.

- Müdürlük, toplam 19 personel ve 2 araç ile hizmet vermektedir.
- Çocukların işlemiş olduğu suçlar arasında ilk sırada şahsa karşı işlenen suçlar, ikinci sırada mal varlığına karşı işlenen suçlar gelmektedir. Bu suçlar arasında kasten yaralama, basit hırsızlık ile intihara teşebbüs suçlarına sık rastlanmaktadır.³

³ 2008, 2009 ve 2010 yılı suç istatistikleri için bkz. EK II.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

• Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından İçişleri Bakanlığının 2007/28 No’lu ve 2010/9 No’lu genelgeleri doğrultusunda evden ve kurumdan ayrılan kayıp çocuklar için arama faaliyetleri yapılmaktadır.

• SHÇEK’e bağlı kuruluşlarda iken kaybolan çocuklar için ilk olarak kuruluş yetkilisi tarafından kayıp çocuk formu tanzim edilerek faks yolu ile Çocuk Şube Müdürlüğü’ne gönderilir. Bunun üzerine, haber merkezine eşkâl yazdırılarak çocuğun tüm ekipler tarafından aranması anonsu yapılır. Takip eden mesai saatleri içerisinde kuruluş yetkilisi tarafından bizzat bağlı bulunan Polis Merkezi Amirliği’ne yazılı müracaat yapılır. Çocuğun gerekli kimlik bilgilerinin tamamlanarak olay numarası verilmesinin ardından, Tahdit Ve Aranılan Şahıslar Projesi, Asayiş Dairesi Kayıp Şahıslar Projesi ve KİHBİ Bilgi Toplama sistemine fotoğraflı veri girişi yapılır. Otogar, liman, havaalanı gibi toplu ulaşım araçlarının kullanılıp kullanılmadığı araştırılır. MOBESE ve diğer kurum ve işletmelere ait kamera görüntülerinin tespiti yapılır. Gerekğinde savcılık kanalı ile kayıp çocuğa ait telefon kayıtları, bilgisayar kayıtları, e-posta adresleri, girdiği internet siteleri, vb. yer ve adresler araştırılır. İl haricinde tespit edilen adreslerle ilgili yazışmalar yapılır.

• Evden kaçan çocuklar için ise velisi tarafından bağlı bulunan Polis Merkezi Amirliğine yapılan müracaat, kayıp çocuk formu ve eşkâl bilgi formu ile birlikte Çocuk Şube Müdürlüğüne gönderildikten sonra belirtilmiş olan hususlar aynen uygulanır.

• Kaybolan çocuğun bulunmasının ardından psikolog veya sosyal hizmet uzmanı tarafından çocuk ile ön görüşme yapılır ve çocuğun ne sebeple kaçtığı tespit edilmeye çalışılır. Soruşturmaları yürüten Cumhuriyet Savcısına derhal bilgi verilerek, alınan talimat doğrultusunda müdafî ile sosyal hizmet uzmanı refakatinde çocuğun ifadesine başvurulur. Çocuk herhangi bir suça maruz kalmış ise şüpheliler tespit edilerek haklarında gerekli yasal işlemler uygulanır.

• Çocukların kaçma sebepleri arasında ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel yetersizliği, parçalanmış aile çocuklarının şefkat ve sevgi yoksunluğu, cinsel istismar ya da cinsel saldırı, okul başarısızlığı, evlilik vaadi ve değişik yerler görme merakı sayılabilir.

• 2006 ilâ 2010 yılları arasındaki kayıp çocuk müracaatı 268 olup bunlardan 217’si kız, 51’i ise erkektir. ⁴

⁴ Konu ile ilgili istatistiki bilgiler için bkz. EK III.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

- İl genelinde, kayıp çocukların organize suç örgütlerince istismar edildiğine dair herhangi bir tespit bulunmamaktadır.

- Değişik zamanlarda yapılan denetimler ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü görevlileri ile birlikte yapılan alan taraması çalışmaları sonucunda, ilde sokak çocuğu, sokakta çalışan çocuk ve bali tiner gibi uçucu madde kullanan çocuklara rastlanmamıştır.

- Eğitim-öğretim dönemi boyunca okul çevrelerinde öğrencileri suça itebilecek yerler ile internet cafe, cafeterya ve benzeri umuma açık yerlerin ilgili mevzuat çerçevesinde denetimleri sıklaştırılmıştır. Valilik Makamının 05 Ocak 2010 tarihli ve 1 sayılı kararı ile şiddet içerikli oyunlar il genelinde yasaklanmıştır.

- 20 Eylül 2007 tarihli “Okullarda Güvenli Eğitimin Sağlanmasına Yönelik Koruyucu Ve Önleyici Tedbirlerin Arttırılmasına İlişkin İşbirliği Protokolü” çerçevesinde il kapsamında toplam 32 okulda okul irtibat görevlisi görevlendirilmiştir.

- İçişleri Bakanlığı’nın 2099/46 sayılı genelgesi ile suça sürüklenmiş çocukların, suçlardan ve zararlı alışkanlıklardan korunmasına yönelik bilinçlendirme ve bilgilendirme çalışmaları kapsamında, mesleki eğitim verilerek istihdamlarının sağlanmasına yönelik “Çocukların Mutlu Geleceği İçin Umut Yıldızı Projesi” kapsamında 1 Nisan 2010 tarihi itibarıyla 16 çocuğa “Sihhi Tesisatçılık Kursu” verilecektir.

- Suça sürüklenen ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’na istinaden haklarında koruma tedbiri çıkarılarak SHÇEK’e bağlı kurumlara teslim edilen çocukların, kurumda kalan diğer çocukların düzenini bozarak huzursuzluk çıkarttıkları bilinmektedir. Bu nedenle diğer çocukların güvenliğini sağlamak ve huzurlarının bozulmasını önlemek amacıyla ayrı bir birimde koruma altına alınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

- Suça sürüklenen çocukların yurda girişlerinden sonra hemen veya ertesi gün yurttan kaçtıkları gözlemlenmiştir. Bu çocuklar yurttan kaçtıktan sonra kayıp çocuk olarak değerlendirilmekte ve aranmasına başlanmaktadır. Ancak arama işlemlerinin daha sağlıklı yürütülebilmesi için kaçan çocukların fotoğraf ve kimlik bilgilerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebepten dolayı ilk kayıt işlemleri sırasında fotoğraflarının ve kimlik bilgilerinin alınmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

3. İl Jandarma Komutanlığı Asayiş Şube Müdürü Yarbay Şemsettin ÇETİN'in Komisyonumuza vermiş olduğu bilgilere göre;

- Çocuklara dair işlemler Asayiş Şube Müdürlüğü vasıtasıyla yürütülmekte olup bu görev ilçelerde Asayiş Tim Komutanlıklarınca yerine getirilmektedir.

- İl Jandarma Komutanlığınca, suça sürüklenen ve korunma ihtiyacı olan çocuklarla ilgili istatistikî bilgiler toplanarak değerlendirilmekte, çocuklara karşı suç işlenmesinin önlenmesine yönelik tedbirler geliştirilerek ast birlikler yönlendirilmekte ve çocuklarla ilgili adli ve idari işlemler ilgili mevzuat hükümleri çerçevesinde yürütülmektedir.

- Çocukların mevzuatta yasaklanmış işlerde ve yerlerde çalıştırılıp çalıştırılmadıkları kontrol edilmekte, çocukların korunmasına yönelik devriye hizmetleri yürütülmekte, mevzuata aykırı hareket ettiği tespit edilen işyerleri hakkında yasal işlem yapılarak ilgili birimlere bildirilmektedir. Ayrıca öğrenim yaşı geçmiş olmasına rağmen aileleri tarafından okula gönderilmeyen veya öğrenimine devam ettirilmeyen çocukların tespitine çalışarak, tespit edilmesi durumunda 222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu'na göre işlem yapılarak mülki amire bilgi verilmektedir.

- 2007 ilâ 2009 yıllarına ait verilere göre suça sürüklenen çocuklara ait olay sayısı ile suça sürüklenen çocuk sayısında artış gözlenmektedir. Suça sürüklenen çocuklarda erkeklerin oranı kızlara göre önemli oranda fazladır.⁵

- Anılan yıllar içerisinde suça maruz kalan çocuk sayısı ile çocuklara ait olay sayısında da artış gözlenmektedir. Suça maruz kalan çocuklar açısından erkek çocuklarının sayısı kızlara göre fazladır.⁶

- Çanakkale İl Jandarma Komutanlığı sorumluluk bölgesinde 2007 yılında 2, 2008 yılında 2 ve 2009 yılında 7 kayıp çocuk bulunarak ailelerine teslim edilmiştir. 1 kayıp çocuğun bulunması için çalışmalara devam edilmektedir.

- Çanakkale İl Jandarma Komutanlığı sorumluluk bölgesinde madde bağımlısı ve sokakta yaşayan çocuk bulunmamaktadır.

- Turizm sezonunun yaşandığı özellikle bahar ve yaz mevsimlerinde; çocukların gidebilecekleri bar, disko vb. içkili eğlence yerlerinde sık sık denetimler yapılmaktadır.

⁵ Çocukların karıştıkları olaylar ve sayıları için bkz. EK IV.

⁶ Çocukların maruz kaldığı olaylar ve sayıları için bkz. EK V.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

- Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinden ve yabancı ülkelere gelen çocukların çok düşük ücretlerde ve sigortasız olarak çalıştırılıp çalıştırılmadığının tespiti için istihbarat faaliyetlerine ağırlık verilmekte ve 1774 sayılı Kimlik Bildirim Kanunu gereğince mülki makamlarla koordineli olarak çalışılmaktadır.

- Eğitim ve öğretim yılı başlangıcında ve devamında okula gitmeyen-gönderilmeyen çocuk bulunup bulunmadığı, ailesi tarafından ihmal edilen veya istismara maruz kalan çocuk bulunup bulunmadığı okul müdürlüklerinden ve muhtarlardan tespit edilmektedir.

- Çanakkale İl Jandarma Komutanlığınca özellikle çocuk pornografisi CD üretimi yapan şahısların olup olmadığı ve üretilen CD'lerin pazarlamasını yapanların tespiti amacı ile istihbarat çalışmalar yapılmaktadır.

4. Kuruluşların Ziyareti ve İncelemeler

Bilgilendirme toplantısı sonrasında Alt Komisyonumuz, il merkezinde bulunan Mustafa Demircioğlu Kız Yetiştirme Yurdu ile Hüseyin Özcan Çocuk Yuvası'nı ziyaret etmiştir.

4.1. Mustafa Demircioğlu Kız Yetiştirme Yurdu İle İlgili Gözlem ve Tespitler

Yetiştirme Yurdu bir adet koğuş tipi binadan oluşmaktadır. Binanın dışarıdan görünümü ev ortamından uzak olmakla birlikte, iç mekânın yatak odaları ve ortak yaşam alanlarından oluşan bloklara bölündüğü ve çocukların kendilerini evde hissetmelerine yardımcı olacak şekilde dekore edildiği görülmüştür. Ortak kullanım alanları, banyo, tuvalet, mutfak ve yatak odaları çocukların günlük ihtiyaçlarını kolay bir şekilde karşılamalarına müsait olup yatak odaları 2 ya da 3 çocuk tarafından paylaşılmaktadır.

Çocuklarla, kurum personeli olmaksızın yapılan görüşmelerde genel olarak çocukların kuruluşun fiziki şartlarından ya da kuruluş yönetimince uygulanan işlemlerden memnun oldukları ve Komisyonumuzun ziyaretine binaen halı ve perde gibi birtakım eşyaların yenilendiği anlaşılmıştır. Ziyaretimiz sonrasında, ilgili Vali yardımcısından değiştirilen eşyaların kalıcı olması hususunun takibinin yapılması istenmiştir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

4.2. Hüseyin Özcan Çocuk Yuvası İle İlgili Gözlem ve Tespitler

Çocuk Yuvası, çocukların ortak kullanım alanlarının olduğu etüt odaları, idari personelin odalarından oluşan giriş katı ile çocukların odalarının bulunduğu ve bir tünelle geçişinin sağlandığı ayrı bir bloktan oluşmaktadır. Çocuklar, içinde banyo ve tuvaletin olduğu 2 kişilik odalarda kalmaktadır. Kız ve erkek çocuklar, aynı koridora açılan farklı odalarda kalmaktadır.

Ziyaretimiz esnasında çocukların, kendi grup odalarında etüt çalışmaları yaptığı görülmüştür. Genel olarak çocukların kuruluşun fiziki şartlarından ve yönetimden memnun olduğu, öğretmenleri ve kuruluş müdürü ile ilişkilerinde sıkıntı yaşamadıkları ifade edilmiş ve gözlenmiştir. Görevli bir eğitmen ile yapılan görüşmede, kuruluştaki çocukların aile yanında yaşayan akranlarına göre halihazırda dezavantajlı oldukları gerçeğinin kendilerini duygusal açıdan yıprattığı, bu nedenle çocukların ortalamanın üzerinde hassasiyetlerinin olduğu ve kuruluş bakımındaki herhangi bir eksikliğe ya da hataya tahammül edemedikleri başka bir deyişle memnuniyetlerinin zor sağlandığı bilgisi alınmıştır.

Kurum personeli olmaksızın çocuklarla yapılan görüşmelerde ise kız çocukları erkek öğrencilerin kendilerine karşı şiddet uyguladıklarından şikâyet etmişler, genel olarak öğretmenlerin ve ablaların tavırlarından sıkıntılarının olmadığını dile getirmişlerdir.

VII. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çocuklar; bağımlı yaşamları, gelişimsel süreçlerinin gerekliliği ve geleceğe yönelik büyük etki potansiyelleri nedeniyle bakım ve korunmaya gerek görülen nüfus grupları içerisinde en başta yer almaktadır. Çocukların ihtiyaç duydukları bakım ve korumayı kendi kendilerine sağlamaları mümkün değildir. Bir çocuğun en iyi bakılıp korunacağı yer kuşkusuz sağlıklı bir aile ortamıdır. Ancak çeşitli nedenlerle öz aile ortamında büyüme şansına sahip olamayan çocukların bakım ve koruma işini devletler üstlenmektedirler.

Çocuk koruma, “çocuğu kasıtlı olarak veya ihmal yoluyla verilen zararlardan korumak için sosyal hizmet uzmanları ve diğer profesyoneller tarafından gerçekleştirilen eylemler” olarak tanımlanmaktadır. Bu tanımın vurguladığı temel noktaya bakıldığında; çocuk korumanın amacı, çocuğu kasıtlı ve kasıtsız her türlü ihmal ve istismardan korumaktır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

Demokratik, laik, sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'nde muhtaç duruma düşen çocukların sosyal sorunlarının önlenmesi ya da en aza indirilmesi devletin görevlerinin arasındadır. Bu konuda ülkemizde görev verilen kuruluşların başında şüphesiz Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü gelmektedir.

“Korunmaya muhtaç çocuklar” olarak nitelendirilen bu çocuklarımız, 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu’nun 3. maddesinin (b) bendinde tanımlandığı üzere, beden, ruh, ahlak gelişimleri tehlikede olup;

1- Ana veya babasız, ana ve babasız,

2- Ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan,

3- Ana veya babası veya her ikisi tarafından terkedilen,

4- Ana veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuklarımızdır.

Bu sınıflamada da görülmektedir ki; çocuklar ya başlarında ana baba olmamasından dolayı ya da ana babaları tarafından ihmal ve istismar edilmeleri nedeniyle korunmaya muhtaçtır.

Ayrıca, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu’nun *Tanımlar* başlıklı 3. maddesi “korunma ihtiyacı olan çocuğu”; bedensel, zihinsel, ahlaki, sosyal ve duygusal gelişimi ile kişisel güvenliği tehlikede olan, ihmal veya istismar edilen ya da suç mağduru çocuk olarak tanımlamaktadır.

“Suça sürüklenen çocuk” ise mezkur Kanun’da, kanunlarda suç olarak tanımlanan bir fiili işlediği iddiası ile hakkında soruşturma veya kovuşturma yapılan ya da işlediği fiilden dolayı hakkında güvenlik tedbirine karar verilen çocuk olarak tanımlanmaktadır.

Komisyonumuzun Çanakkale ilinde incelemelerde bulunduğu kuruluşlarda bulunan çocuklarımız, ilgili mahkeme tarafından, haklarında 2828 sayılı Kanun kapsamında korunma kararı alınan “korunmaya muhtaç çocuklar” ile haklarında 5395 sayılı Kanun kapsamında tedbir kararı alınan “suç mağduru” ya da “suça sürüklenmiş olan çocuklar”dan oluşmaktadır.

Komisyonumuz incelemelerde bulunduğu kuruluşların fiziki ve yaşam koşullarına ilişkin yapmış olduğu gözlem ve incelemelerde herhangi bir olumsuzluğa rastlamamıştır. Ancak, müstakil yeni binalar yapılması hem sayılarının artırılması planlanan sevgi evleri

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

projesine uygun olacak hem de suça sürüklenmiş ya da suç mağduru çocuklar ile haklarında korunma kararı verilen çocukların birbirlerinden farklı ortamlarda barınmalarını sağlayacaktır.

Hakkında tedbir kararı verilen suça sürüklenmiş ya da suç mağduru çocukların diğer çocuklardan ayrı ortamda barınmaları gerekmektedir. Bu bağlamda, mevzuat uyarınca Çanakkale ilinin Koruma, Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ve Bakım ve Sosyal Rehabilitasyon Merkezi'ne ihtiyacı bulunmaktadır. Bu olamadığı takdirde, Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü'nün de önerdiği gibi özellikle üniversitelerin Çocuk Psikiyatri Kliniği bulunan illerde, içinde bulunulan bölgeye hizmet verecek şekilde yapılanmaya gidilebilir. Öncelikle suç mağduru çocukların rehabilite edilmesi gereği açık olduğundan kısa vadede bu çocukların tedavilerinin yakın illerde bulunan rehabilitasyon merkezlerinde sağlanması uygun olabilir.

Yine, haklarında tedbir kararı verilen çocukların da kendi içlerinde ayrılmalrı gerekmektedir. Zira her ne kadar her ikisi de suçun mağduru olsa da suça sürüklenmiş çocuk eylemin aktif, suç mağduru çocuk ise eylemin pasif ögesidir. Bu bağlamda, bu çocukların rehabilitasyonları ve sonrasında barınma, korunma ve eğitimleri de ayrı olmalıdır.

Yetiştirme yurtlarında ve çocuk yuvalarında bulunan çocuklardan eğitimlerine devam edenler ile etmeyenler aynı ortamda barındırılmaktadırlar. Bu durum çocukların, okulun kendisine kazandıracağı faydaların henüz daha farkında olmadığı yaş grubu içinde bulunmaları nedeniyle okula devam eden çocukları olumsuz etkileyebilecek bir tehlikeyi beraberinde taşımaktadır. Okula devam etmeyen çocukların kurum içinde bilgisayar oynamak, TV izlemek ve uyuyarak günü tamamlamak şeklindeki zaman doldurmaları yerine meslek edindirme kurslarına yönlendirilmesi sağlanmalı ve okula devam etmeyenler, okula gidenlerin de okullarını bırakmalarına neden olmamalıdır.

Çocukların kuruluşlara yerleştirilirken, sonrasında yaşanan kayıp vakaları başta olmak üzere, çeşitli durumlarda yapılacakları kolaylaştırmak üzere irtibat adreslerinin sağlıklı bir şekilde temin edilmesi gerekmektedir. Özellikle il dışından gelen çocuklar açısından bu konuda sıkıntı olduğunun öğrenilmesi, iller arasındaki koordinasyonun artması gerektiğine işaret etmektedir.

Yine, çocukların kuruluşa kayıtlarının yapılması esnasında fotoğrafları çekilerek, diğer bilgilerle birlikte İl Emniyet Müdürlüğü, İl Jandarma Komutanlığı ve İl Sosyal hizmetler Müdürlüğü'nün ortak kullanımında olan veri sistemine anında aktarılmalıdır.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

Her şeye rağmen bir çocuğun bakımı ve yetiştirilmesi için en uygun ortamı kendi ailesi temin edebilir. SHÇEK Genel Müdürlüğü'nün bu doğrultuda önceliği aile yanında bakıma verdiği bilinmektedir. Bu bağlamda, yalnızca ekonomik nedenlerle koruma altına alınan çocuklar için, aynı nakdi yardım desteği ile aileleri yanında bakım ve kontrollerinin yapılması, bu uygulamanın teşvik edilerek kuruluşlarda barınmaya muhtaç çocukların sayılarının olabildiğince düşürülmesi yerinde olacaktır.

Korunma altına alınan çocuklar için kurum bakımının son çare olması politikası ve koruyucu aile hizmetlerinin yaygınlaştırılmasına yönelik kamuoyunda farkındalık oluşturacak tanıtım kampanyaları ve eğitim çalışmalarına hız verilmesi hedefi kapsamında başta devlet büyüklerinin ve diğer toplum önderlerinin desteğini alan bir proje hazırlanmalıdır.

SHÇEK kuruluşları, çocukların barındığı ancak güvenlik tedbirinin uygulanmadığı, kuruluşun rahatlıkla terkedilebildiği yerlerdir. Bazı çocuklar, kuruluşlarından izinsiz ayrılarak ailelerine ya da arkadaşlarına gitmekte, kayıp olmasalar dahi kayıp çocuk olarak işlem görmektedirler. Bu bağlamda, evden kaçan (ya da kaybolan) çocuklar ile kuruluşlardan izinsiz ayrılan çocukların Emniyet Müdürlüğü ile Jandarma Komutanlığı'nda veri girişlerinin ayrı tutulması sağlanmalıdır. Ek olarak, “kayıp çocuk” ile “kurulustan izinsiz ayrılan çocuk” tanımlarının mevzuatta açık olarak tanımlanarak birbirinden ayrılması gerekmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarının bu alana olan farkındalığı artırılmalı, doğrudan yönetim sorumluluğu dışında kalan alanlarda kendileriyle işbirliği yoluna gidilmelidir. Ayrıca, her alanda olduğu gibi bu alanda da sivil toplumun kurumla ilişkisinin hukuki bir düzleme oturtulması gerekmekte, bu amaçla düzenlenecek mevzuatın, yaşanabilecek olumsuzlukların önüne geçilmesine yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Kurumlarda kalan çocukların kolaylıkla ulaşabilecekleri, özel ilgi konusu oluşturan geniş bir dinlendirici ve eğlendirici donanım ve hizmet yelpazesi yaratılarak çocuklarımızın kurumda bulundukları zaman aralığı faydalı olarak değerlendirilmeli ve onların topluma kazandırılması sağlanmalıdır.

SHÇEK kuruluşlarında çalışan sosyal hizmet elemanı, psikolog ve sosyal çalışmacı sayısı ile üniversitelerdeki sosyal hizmet yüksek okullarının sayılarının veya mevcut bölüm kontenjanlarının ihtiyaç doğrultusunda artırılması sağlanmalıdır. Aynı zamanda söz konusu

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ **İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu**

kadrolar için personel alımı esnasında, bu kişilerin genel sağlık raporlarında psikolojik tetkik ve test sonuçlarının bulunması da talep edilmelidir.

Bu kuruluşlarda çalışan personel için çalışma şartları gözden geçirilerek çalışılan bölüm veya birimin zorluğuna göre kendilerine özel hizmet tazminatı ödenmesi, personelin hizmet içi eğitimlerinin yıl içinde farklı periyotlarla sağlanması, hizmet alımı yoluyla istihdam edilen personelin verdiği hizmetin uygunluğuna denk gelen sertifika eğitiminden geçirilmesi ve sertifikası olmayan personelin çalıştırılmaması da söz konusu kuruluşlarda verilen hizmetin kalitesini artırmada yardımcı olacaktır.

Sosyal hizmet envanterinin çıkarılması ve buna yönelik olarak her yıl ikiden az olmamak üzere mülki idare amirlerinin başkanlığında, belediye başkanları, SHÇEK il müdürü, il emniyet müdürü, il milli eğitim müdürü ile mahalle ve köy muhtarlarının katılımıyla koordinasyon toplantılarının yapılması ve bu toplantı sonucunda, sosyal hizmete ihtiyaç duyan ya da duyması olası ailelerin ve aile fertlerinin tespitin yapılarak önleyici hizmetlere ağırlık verilmesi sağlanmalıdır.

Son olarak, korunmaya muhtaç çocukları bünyesinde barındırarak ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan ve dolayısıyla oldukça dikkat gerektiren bir görevi olan SHÇEK'e bağlı kuruluşların mülki idare amirleri başta olmak üzere diğer hiyerarşik amirlerince de denetimlerinin sıklaştırılması gerekmektedir. İl bazında yapılan bu denetimlerin raporlarının Komisyonumuza yıllık olarak gönderilmesi de denetimlerin verimliliğini artıracaktır.

Bu rapor sadece incelemede bulunulan Çanakkale ilindeki çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarına ait değerlendirmeler ve görüşlerden oluşmaktadır. Alt Komisyonumuz, inceleme konusu ile ilgili olarak, Çocuk Yetiştirme Yurtlarında, Çocuk Yuvalarında ve Çocuk ve Gençlik Merkezlerindeki incelemelerini tamamladıktan sonra genel bir inceleme raporu düzenleyecektir.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

EK I. KURULUŞLARDAKİ ÇOCUKLARIN KORUNMA ALTINA ALINMA
NEDENLERİ

<i>Hüseyin Özcan Çocuk Yuvası</i>			<i>Hamiyet Ferudun Sözen Sevgi Evleri Çocuk Yuvası</i>	
Ölüm	8		Ölüm	9
Boşanma	11		Boşanma	18
Terk/Buluntu	18		Terk/Buluntu	24
Evlilik dışı doğum	0		Evlilik dışı doğum	12
Ailenin gayri ahlaki hayatı	2		Ailenin gayri ahlaki hayatı	3
Ebeveynin ruh sağlığının bozukluğu	9		Ebeveynin ruh sağlığının bozukluğu	13
Evden kaçma	0		Evden kaçma	0
Sosyoekonomik yetersizlik	0		Sosyoekonomik yetersizlik	0
Cinsel istismar aile içi	0		Cinsel istismar aile içi	0
Cinsel istismar aile dışı	0		Cinsel istismar aile dışı	0
İstismar aile içi	1		İstismar aile içi	1
İstismar aile dışı	0		İstismar aile dışı	0
İhmal	3		İhmal	9
İkinci evlilikte istenmeme	2		İkinci evlilikte istenmeme	0
Sokakta çalışma/yaşama	0		Sokakta çalışma/yaşama	0
Dilenme/Dilendirilme	1		Dilenme/Dilendirilme	0
Madde kullanımı	0		Madde kullanımı	0
Suçta karışma	1		Suçta karışma	0
Güvenlik tedbiri	0		Güvenlik tedbiri	0
Ensest sonucu doğum	0		Ensest sonucu doğum	3
Nesep değişikliği	0		Nesep değişikliği	0
Çocuk ticareti	0		Çocuk ticareti	0
Ebeveynin cezaevinde olması	0		Ebeveynin cezaevinde olması	0
Terör mağduru olması	0		Terör mağduru olması	0
Terör faili olması	0		Terör faili olması	0
TOPLAM	56		TOPLAM	92

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

<i>Mustafa Demircioğlu Kız Yetiştirme Yurdu</i>			<i>Biga Erkek Yetiştirme Yurdu</i>	
Ölüm	13		Ölüm	21
Boşanma	22		Boşanma	19
Terk/Buluntu	6		Terk/Buluntu	22
Evlilik Dışı Doğum	5		Evlilik dışı doğum	0
Ailenin gayri ahlaki hayatı	0		Ailenin gayri ahlaki hayatı	1
Ebeveynin ruh sağlığının bozukluğu	8		Ebeveynin ruh sağlığının bozukluğu	3
Evden kaçma	2		Evden kaçma	0
Sosyoekonomik yetersizlik	0		Sosyoekonomik yetersizlik	0
Cinsel istismar aile içi	7		Cinsel istismar aile içi	0
Cinsel istismar aile dışı	3		Cinsel istismar aile dışı	0
İstismar aile içi	4		İstismar aile içi	2
İstismar aile dışı	0		İstismar aile dışı	0
İhmal	9		İhmal	3
İkinci evlilikte istenmeme	0		İkinci evlilikte istenmeme	0
Sokakta çalışma/yaşama	0		Sokakta çalışma/yaşama	0
Dilenme/Dilendirilme	1		Dilenme/Dilendirilme	0
Madde kullanımı	0		Madde kullanımı	0
Suçta karışma	1		Suçta karışma	2
Güvenlik tedbiri	1		Güvenlik tedbiri	0
Ensest sonucu doğum	0		Ensest sonucu doğum	0
Nesep değişikliği	0		Nesep değişikliği	0
Çocuk ticareti	0		Çocuk ticareti	0
Ebeveynin cezaevinde olması	2		Ebeveynin cezaevinde olması	4
Terör mağduru olması	0		Terör mağduru olması	0
Terör faili olması	0		Terör faili olması	0
TOPLAM	84		TOPLAM	77

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

**EK II. 2008 İLA 2010 YILLARI İL MERKEZİ VE İLÇELERDE SUÇA
SÜRÜKLENEN ÇOCUK İSTATİSTİKLERİ**

<i>YILLAR</i>	<i>SUÇUN NEVİ</i>	<i>OLAY SAYISI</i>	<i>KIZ</i>	<i>ERKEK</i>
2008	MALA KARŞI	97	3	156
	ŞAHSA KARŞI	144	5	164
	TAKİBİ GEREKTİREN	78	46	13
	TOPLAM	319	54	333
2009	MALA KARŞI	118	11	150
	ŞAHSA KARŞI	191	18	221
	TAKİBİ GEREKTİREN	71	50	21
	TOPLAM	380	79	392
2010 (İLK 3 AY)	MALA KARŞI	36	5	61
	ŞAHSA KARŞI	35	2	76
	TAKİBİ GEREKTİREN	20	17	3
	TOPLAM	91	24	140

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

EK III. 2006 İLA 2010 YILLARI KAYIP ÇOCUKLAR İSTATİSTİKLERİ

<i>TARİH</i>	<i>NEREDEN KAYIP</i>	<i>MÜRACAAT SAYISI</i>			<i>BULUNAN</i>			<i>ARAMASI SÜREN</i>		
		KIZ	ER.	TPL	KIZ	ER.	TPL	KIZ	ER.	TPL
2006	KURUMDAN	9	11	20	9	10	19	---	1	1
	EV DEN	13	9	22	13	9	22	---	---	---
	TOPLAM	22	20	42	22	19	41	---	1	1
2007	KURUMDAN	20	7	27	19	7	26	1	---	1
	EV DEN	26	7	33	26	7	33	---	---	---
	TOPLAM	46	14	60	45	14	59	1	---	1
2008	KURUMDAN	18	-	18	18	-	18	-	-	-
	EV DEN	22	5	27	22	5	27	-	-	-
	TOPLAM	40	5	45	40	5	45	-	-	-
2009	KURUMDAN	29	6	35	27	6	33	2	-	2
	EV DEN	46	4	50	46	4	50	-	-	-
	TOPLAM	75	10	85	73	10	83	2	-	2
2010 (12 MART TARİHİ İTİBARI İLE	KURUMDAN	7	...	7	7	...	7	-	-	-
	EV DEN	27	2	29	22	2	24	5	-	5
	TOPLAM	34	2	36	29	2	31	5	-	5

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu

EK IV. SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN KARIŞTIKLARI OLAYLAR

<i>OLAYLAR</i>	<i>SAYISI</i>		
	2007	2008	2009
Hırsızlık	14	17	22
Kasten Yaralama	34	19	26
Kabahatler	9	10	6
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	4	1	4
Yaralanmalı Trafik Kazası	0	1	22
Cinsel İstismar	2	6	2
Göçmen Kaçakçılığı	39	76	106
Diğer	80	119	132

EK V. SUÇ MAĞDURU ÇOCUKLARIN KARIŞTIKLARI OLAYLAR

<i>OLAYLAR</i>	<i>SAYISI</i>		
	2007	2008	2009
Kasten Yaralama	21	40	42
Kişiyi Hürriyetinden Yoksun Kılma	32	36	49
Cinsel İstismar	8	11	15
İntihara Teşebbüs	15	23	34
Yaralanmalı Trafik Kazası	49	88	113
Zehirlenme	4	5	24
Kayıp Şahıs	2	2	7
Diğer Suçlar	82	77	62